

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Eduskunnan sivistysvaliokunta
Lausuntopyyntö VN 1/2021

10.5.2021 Nuorisotutkimusseura

Valmisteluun osallistuivat tutkimuspäällikkö Tuuli Pitkänen, tutkimusjohtaja Sinikka Aapola-Kari ja tutkija Eila Kauppinen

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Luonnos koulutuspoliittisesta selonteosta sisältää monia keskeisiä asioita. Pitkän aikavälin linjauksien suunnittelu on tärkeää jatkuvan keskustelun pohjaksi. Linjauksien avulla olisi mahdollista nykyistä paremmin ottaa huomioon se, että yksilöt suunnittelevat elämäänsä ja tavoitteitaan, joten siirtymäaikojen tulee olla riittävän pitkiä.

Ihmisen kehitysvaiheet ja niihin liittyvät kehitystehtävät olisi tärkeä ottaa selonteossa nykyistä paremmin huomioon. Tavoitteena olisi hyvä olla laaja-alaisempi yleissivistys ja hyvin voimisen tukeminen.

Päätösten on tärkeä pohjautua tutkittuun tietoon ja päätösten vaikutuksia tulee tutkia. Tutkittuun tietoon pohjautuvaan työstämiseen olisi vielä tarvetta. Selvityksessä viitataan useissa kohdissa tutkimuksiin, joihin ei ole viitteitä eikä niitä ole lähteinä. Tällaisessa on vaarana tutkitun tiedon harhaan johtava ja valikoiva käyttö. Päätöksen tekijöiden ja muiden lukijoiden pitäisi voida tarkistaa, mihin tutkimuksiin selonteko todellisuudessa perustuu.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Mitä asiakirjassa tarkoitetaan sivistyksellä?

- s. 8 ensimmäisen kappaleen alku: *”Suomessa on vahva, laadukkaaseen ja vaikuttavaan kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriin rakentuva sivistysperusta. Monimuotoinen ja ajassa elävä sivistys luo pohjan tasa-arvolle, hyvinvoinnille, ihmisten kehittymiselle ja hyvälle elämälle sekä yhteiskunnan uudistumiselle ja hyvälle ennakoida ja kohdata äkillisiä muutoksia.”*
- Sivistys on kuitenkin enemmän kuin osaamista. Se on kasvatuksen kautta omaksuttua viisautta, avarakatseisuutta ja henkistä kehittyneisyyttä. J. V. Snellman (1806–1881) puhui sivistyksestä, joka on sekä yksilönä kasvamisen että yhteiskunnallisen edistyksen prosessi. Tutkimuksella ja tiedolla on tärkeä rooli osana sivistystä, mutta sivistys ei rakennu pelkästään hankkimalla uutta tietoa. Sivistys sisältää vaatimuksen opetella tarkastelemaan elämää ja maailmaa uusista näkökulmista, kriittisesti ja itsekriittisesti. Sivistys on jatkuvaa inhimillistä kasvua ja kehittymistä. Sivistys ja kansalaisena toimiminen ovat kiinteässä liitossa keskenään. Nykyajan sivistynyt ihminen kantaa vastuuta niin muista ihmisistä kuin luonnostakin ja osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan. Sivistys ei liity vain yksilöihin, vaan sillä on kollektiivinen luonne ja kulttuurinen merkitys. (Kauppinen, 2019; Niemelä 2011.)
- Nyt visiossa syntyy mielikuva melko kapeasta sivistysnäkökulmasta eikä siinä juurikaan näy ihmisten kasvaminen, henkinen kehittyminen, kansalaisuus ja osallisuus eikä sivistyksen kollektiivinen luonne tai kestävän kehityksen näkökulmat (mm. ilmasto, luonto).

- Jos tavoitteena on vahva, laadukkaaseen ja vaikuttavaan kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriin rakentuva sivistysperusta, miksei peruskoulun ja toisen asteen tutkintojen osalta puhuta yleissivistävästä tehtävästä, vaan oppimistuloksista ja poluista jatko-opintoihin ja työelämään? Esim. kohta *”Perusopetuksen oppilaiden oppimistulokset ovat kansainvälistä huipputasoa. Koko nuorten ikäluokka suorittaa toisen asteen tutkinnon, joka avaa ovet jatko-opintoihin ja työelämään.”* Tämä yleissivistyksen haaste näkyy jo nykypäivänä esim. siinä, miten lukioissa tähdätään jatko-opinnot mahdollistavaan ylioppilastutkintotodistukseen eikä tavoitteena ole enää välttämättä opiskella yhtä hyvin kaikkia oppiaineita (lukion päättötodistuksen keskiarvon merkitys on nykyään vähäinen, jos ei hae ulkomaille opiskelemaan), jolloin lukion yleissivistävyys väistämättä kärsii.
- Vision viimeisessä kappaleessa (s. 9) ilmeisesti halutaan kertoa, mitä sivistyksellä halutaan saada yhteiskunnassamme aikaan. Ihmetystä herättää tämä melko kapeaa kokonaisuus ja erityisesti mainittujen asioiden järjestys ja niputtaminen. Jos pitäydytään näissä kolmessa, järjestyksen voisi kääntää: Sivistys näkyy hyvinvointina, moninaisuuden ymmärtämisenä ja kansainvälisyytenä. Tosin tästä puuttuu aika oleellisia asioita sen osalta, miten sivistys pitäisi meidän yhteiskunnassamme näkyä vuonna 2040, mutta ehkä tuo hyvinvointi pitää sisällään niin yhteiskunnan edistyksen kuin ihmisten fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden. Sivistyksen merkityksestä voisi olla oma kappale ja kansainvälisyydestä oma. Kysymyksiä herättää se, onko lopun kokoavaan kappaleeseen koottu olennaisimmat asiat.

Kehitysvaiheiden huomioon ottaminen

Nuoruus on tärkeä kehitysvaihe yksilön elämässä ja siihen liittyy itsen ja omien tavoitteiden etsimistä ja suhteuttamista ympäristöön, välillä myös paljon tunteita, hapuilua ja vaikeitakin vaiheita. Nuoruusiässä tapahtuneella syrjäytymisellä on toisinaan pitkäaikaiset vaikutukset, joten erilaisuutta, joustavuutta ja monimuotoisuutta koulutusjärjestelmässä tarvitaan. Opintopolkusuunnitelmien tulee ottaa huomioon yksilön kehitys ja antaa tilaa myös kokeilla sekä toipua mahdollisista ongelmatilanteista. Muutoksia tehtäessä tarvitaan myös riittävää siirtymäaikaa, esim. jos tietty ikäluokka on jo tehnyt lukiossa ainevalinnat, ei tule muuttaa jatko-opintojen valintakriteereitä heidän osaltaan ilman riittävää siirtymäaikaa. Nuorten kokemukset vaikuttavat myös siihen, miten he myöhemmin luottavat yhteiskuntaan.

Visiona voisi olla kehityksen tukeminen niin, että koulutuksen avulla saadaan selviytymistaitoja ja oppimistaitoja tulevaisuuden työelämää varten, jonka asettamista vaatimuksista ei tällä hetkellä edes tiedetä.

Koulutuspoluilta syrjäytyminen

Visio/tavoite ”Koko nuorten ikäluokka suorittaa toisen asteen tutkinnon, joka avaa ovet jatko-opintoihin ja työelämään” vaatisi lyhyen selvityksen siitä, millaisin keinoin ja painotuksin siihen pyritään. Syrjäytymisen ehkäiseminen ja koulutuspolkujen jatkumisen tukeminen koko ikäluokalla on hieno tavoite, mutta vaatii paljon tukiresursseja peruskouluun ja toisen asteen oppilaitoksiin sekä todennäköisesti myös koulutusjärjestelmän uudistamista eikä sittenkään kaikkien osalta todennäköisesti toteudu, joten tutkinnon suorittamisen lisäksi myös muita teitä työelämään tarvitaan. Oppisopimusjärjestelmää tulisi kehittää ja laajentaa Suomessa. Olisi myös tärkeää myöntyä siihen, että kaikki eivät pysty kouluttautumaan ja kuntoutumaan yhä vaativammaksi muuttuvaan työelämään, vaan olisi tärkeää pystyä luomaan ihmisarvoista ja mielekästä elämää myös työelämän ulkopuolella. Kilpailu- ja tuottavuusorientaation rinnalla on tärkeä pohtia miten erilaisuutta voidaan ottaa huomioon ja yksilöllistä kehitystä tukea niin että ihmiset voivat kokea toimintansa mielekkäänä ja itsensä tärkeinä yhteisön jäseninä.

Varhaiskasvatuksen korostaminen

Koulutuspoliittisen selonteossa varhaiskasvatus mainitaan monta kertaa ja se herättää kysymyksiä mm. resurssien suuntaamisen ja varhaiskasvatuksen merkityksen ylipainotuksen osalta. Tutkimusperusta vaikuttaa heikolta. Kuten lapsuus, myös nuoruusikä on keskeinen elämänvaihe, ja nykyisessä koulutus- ja tukijärjestelmässä on nuorten näkökulmasta puutteita, joihin tarvitaan parempaa resurssointia ja järjestelmän kehittämistä.

Kansalliskielet ja kielivähemmistöt

- Molemmista kansalliskielistä puhutaan toistaen kahdessa paikassa. Voisiko kieleen liittyvät asiat koota yhteen paikkaan niin, että samalla puhutaan myös kielivähemmistöistä. Nyt vain kansalliskieliin linkitetään koulutuksellinen yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.
- 2.kappale: *"Laadukkaat varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut ovat saatavilla molemmilla kansalliskielillä ja kielivähemmistöjen erityistarpeet huomioidaan."*
- 4.kappale: *"Varhaiskasvatus, laadukas koulutus ja osaamisen kehittäminen järjestetään molemmilla kansalliskielillä koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa lisäävällä, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla."*

Koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden tehtävä

- s.8 *"Koulutus- ja tutkimusorganisaatiot luovat uusia toimintatapoja ja uudistavat osaamista ja elinkeinorakennetta valtakunnallisesti ja alueellisesti tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa."*
- Tässäkin kuvaus jää kapeaksi sivistyksen näkökulmasta ja koulutuspolitiikka kiinnitetään elinkeinorakenteeseen. Jos tavoitteena on edellä kuvattu sivistysperusta, pitäisi koulutus- ja tutkimusorganisaatioidenkin rooli liittyä myös muuhun kuin elinkeinorakenteeseen. Mihin ovat unohtuneet esim. ihmisten hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys sekä yhteiskunnan muut osa-alueet kuin elinkeinorakenne?
- "Tutkimus kytkeytyy saumattomasti koulutukseen..."
Ilmaisu ei ole ymmärrettävä ja herättää kysymyksiä. Koulutusjärjestelmän ulkopuolella toteutetaan myös merkittävä tutkimusta.

Digitaalisuus

- s. 9 *"Digitaalisen oppimisen ympäristö on kehittynyt ja oppimisen tietovarannot ovat sekä ihmisten että yhteiskunnan käytössä edistämässä oppimista ja pedagogista kehittämistä. Digitaalinen koulutustarjonta sekä digitaaliset oppimisolustat ja -ratkaisut mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun."*
- Tässä puhutaan toki pedagogisesta kehittämisestä, muttei niistä valmiuksista, joita opettajat tarvitsevat rakentaessaan opetuskokonaisuuksia digitaalisiin ympäristöihin ja opettaessaan näissä ympäristöissä lasten ja nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden.
- Uuden teknologian hyödyntäminen on hyvä tavoite, mutta teknologia ei saisi olla itseisarvo. Uusien välineiden toimivuutta tulee tutkia, arvioida ja seurata oppimistulosten kannalta sekä välineiden käytöstä johtuvien sivuvaikutusten (esim. työasennot, hinnat ja laatu, ruutu-aika, henkilökohtaisen tuen määrä, oppimisen ongelmat, opettajien oppimistarve) osalta.

Anu Gretschel ja Sami Myllyniemi (2021). Kuulummeko yhteiskuntaan? Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. Kaks – Kunnallisan kehittämissäätiö.

Kauppinen, Eila (2019) Moniääninen ruokaympäristö – ruokakasvatuksen mahdollisuudet nuorisotaloilla. Lektio väitöstilaisuudessa 18.11.2018. Nuorisotutkimus 1/2019, 51–56.

Niemelä, Seppo (2011) *Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa*. Itä-Suomen yliopiston väitöskirja, Snellman-instituutin A-sarja 25. Keuruu: Kansanvalistusseura & Snellman-instituutti.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Osallisuus

- s. 16: ”Kaikille lapsille ja nuorille yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallisuuteen vahvistetaan tukemalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja kaverisuhteita varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa sekä kuulemalla lapsia ja nuoria päätöksenteossa.”
- Tässä kohtaa pitäisi huomioida myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rakenteet ja toimintatavat, joilla edistetään lasten ja nuorten osallisuutta tai estetään sitä.

Tavoite: Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään, lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan, oppimistuloksia käännetään nousuun ja oppimiseroja kavennetaan.

- Toimenpiteisiin kaivattaisiin lasten ja nuorten itsetunnon ja -tuntemuksen sekä niin sanottujen elämäntaitojen: tunnetaidot, itsenäinen ajattelu, tavoitteiden asettaminen ja niihin sitoutuminen, resilienssi ja sinnikkyys sekä vuorovaikutustaidot, vahvistamisen näkökulmaa. Nämä luovat perustaa sekä oppimiselle että lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja kasvulle kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä.
- Tätä perustelee myös perusopetuslaissa ja siihen liittyvissä asetuksessa (Valtioneuvoston asetus (422/2012) 2–4 §) korostuva koulun kasvatus- ja opetustehtävä, jonka keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen.
- Nykyinen oppimiskäsitys perustuu ajatukseen siitä, että oppilas on aktiivinen toimija ja oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppimiskäsityksessä korostuu se, että oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa. Tavoitteiden asettamista ja oppimisprosesseja ohjaavat muun muassa hänen käsityksensä itsestään, minäkuva ja itsetuntemus ja -tunto sekä pystyvyyden tunne, arvostukset ja kokemuksensa. (Opetushallitus 2014.) Erityisesti jos edelleen 2040 ajatellaan oppimisesta kuten edellä kuvataan, on koulutuspolitiikassakin keskeistä nostaa esiin nämä näkökulmat.
- Varhaiskasvatuksen ja oppivelvollisuuteen kuuluvia tavoitteita ei kuitenkaan tule käsitellä samanlaisina. Lapsen kehityksen kannalta kuusi ensimmäistä vuotta ovat hyvin erilaisia. Selonteossa käsitellään varhaiskasvatusta yhtenä kokonaisuutena, kodin ulkopuolella annettua varhaiskasvatusta painottaen. Lapsen ja perheiden tarpeet ja tilanne sekä erilaiset varhaisen kasvatuksen vaihtoehdot olisi hyvä ottaa laaja-alaisesti huomioon tutkimustietoa ja lapsivaikutusten arviointia hyödyntäen.

Lähde:

Opetushallitus (2014) *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 Määräykset ja ohjeet 2014:96*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

- Riittävän opetuksen ja ohjaamisen turvaamiseen liittyvässä toimenpiteessä on paljon erinomaista sisältöä, mutta viitaten perusopetukseen liittyvään kommenttiin, erityisesti niiden nuorten osalta, jotka vielä etsivät itseään ja joille itseohjautuva opiskelu on haastavaa, olisi tärkeää vahvistaa itsetuntemusta ja -tuntoa, minäkuva ja edellä kuvattuja ns. elämäntaitoja (tunnetaidot, itsenäinen ajattelu, tavoitteiden asettaminen ja niihin sitoutuminen, resilienssi ja sinnikkyys sekä vuorovaikutustaidot).
- Lisäksi osa haastavassa elämäntilanteessa elävistä nuorista ja myös itsenäistyivistä nuorista (jo toisella asteella osa nuorista muuttaa pois vanhempiensa luota, jopa ei paikkakunnalle) tarvitsee vahvaa tukea elämässä selviytymiseen ja arjen taitojen harjoitteluun vielä toisella asteellakin. Näiden asioiden tukeminen, auttaa nuorta myös osallistumaan opetukseen ja tukee oppimista.
- Muutoinkin toisen asteen opinnoissa tarvittaisiin lisää tukea opiskeluun niille nuorille, joilla on opiskelussa haasteita.
- Tutkinnon loppuun suorittaminen on tärkeää, mutta se ei saisi ohjata toimintaa liian paljon. Nuorten ei pitäisi joutua tekemään pitkälle vaikuttavia ja mahdollisesti monia vaihtoehtoja poissulkevia koulutusvalintoja liian varhain, vaan nuori tarvitsee tietopohjaa ja aikaa oman tien etsimiseen. Laaja-alaisen pohjan rakentamisen mahdollisuus olisi tärkeää erityisesti niille, joilla ei ole varhaisena tavoitteena tietty ammatillinen orientaatio.
- Jatko-opintovalintoihin vaikuttavia päätöksiä ja muutoksia tehtäessä on aikatauluissa otettava huomioon se, että koulutuksessa olevat opiskelijat ovat jo tehneet ratkaisuja, joita ei voi muuttaa. Siirtymäaikaa muutosten toteuttamiseen on varattava riittävästi, oppijoiden tulee voida luottaa järjestelmään.

Ihmisen kehitysvaiheiden ja niihin liittyvien laajempien kehitystehtävien huomioon ottaminen koulutuspolkujen suunnittelun yhteydessä. Nuoruus on tärkeä kehitysvaihe yksilön elämässä ja siihen liittyy itsen ja omien tavoitteiden etsimistä ja suhteuttamista ympäristöön, välillä myös paljon tunteita, hapuilua ja vaikeitakin vaiheita. Opintopolkujen pitää ottaa huomioon yksilön kehitys ja antaa tilaa myös kokeilla sekä toipua. Visiona voisi olla se, että nuorista kasvaa tasapainoisia aikuisia, joilla on käytössään selviytymistaitoja ja oppimistaitoja tulevaisuuden työelämää varten.

Väestörakenteen muutos ja oppilaitosverkon karsiminen tuottavat tulevaisuudessa alueellista epätasa-arvoa, mikäli asiaan ei kiinnitetä erityistä huomiota. Jo nyt moni 15-16-vuotias joutuu muuttamaan lapsuudenkodistaan opiskelujen vuoksi, vaikka ei olisi siihen valmis. On hyvä, että tämä tiedostetaan selonteossa. Toimenpiteiden joukossa mainittu lukio- ja ammatillisen koulutuksen välisten raja-aitojen madaltaminen ja koulutuksen tarjoaminen samojen oppilaitosten sisällä voisi olla hyvä malli paitsi turvata syrjäseutujen nuorille kohtuulliset opiskeluvaihtoehdot, myös muutenkin helpottaa monille nuorille kovin (liian) varhain tulevaa valintatilannetta, jossa pitää valita toisen asteen opintosuunta. Moni nuori miettii lukio-opintojen ja ammatillisten opintojen välillä, ja heidän on usein vaikea päättää, varsinkin, mikäli ammatillinen opintosuunta ei ole selkeä, mutta toisaalta lukio-opintojen raskaus pelottaa. Kaikille nuorille voisi olla hyödyllistä pystyä yhdistelemään opintoja lukiosta ja ammatillisista opinnoista, mutta kaksoistutkinnot ovat melko harvinaisia nuorten keskuudessa. Tässä on selvästi kehityssuunta, johon kannattaisi paneutua syvällisesti, ja myös nuorten omat näkemykset huomioiden.

Armila, Päivi & Käyhkö, Mari (2018) Koulutusyhteiskunnan reunamerkitöjä – Syrjäseuduilla asuvat nuoret ja toisen asteen koulutukseen hakeutuminen. Teoksessa: Silvennoinen, H., Kalalahti, M., & Varjo, J. (toim.) Koulutuksen usko ja lupaus – Kasvatussosiologian vuosikirja 2. Jyväskylä: Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 129–161.

Huttunen, Kristiina & Pekkarinen, Tuomas (2016): Näkökulma 21: Koulutuksen nivelvaiheet ja nuorten syrjäytyminen. Nuoruus hallitusohjelmassa- julkaisusarja.
<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma21>

Lahtinen, Jenni (toim.) "Mikä ois mun juttu" – nuorten koulutusvalinnat sosialisaatiomaisemien kehyksissä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:68.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161925>

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

- Tässä kappaleessa keskitytään pääasiassa opettajiin, vaikka otsikossa mainitaan muitakin. Nuorisotutkimuksen näkökulmasta on syytä nostaa esiin koulussa toteutuvan moniammatillisen työn merkitys niin lasten ja nuorten hyvinvoinnin kuin oppimisenkin kannalta. Erityisen tärkeä on tuoda esiin nuorisotyön roolia ja sen joustavia, nuorten tarpeista nousevia, yhteisöllisyyttä rakentavia ja nuoria osallistavia tapoja toimia kouluissa

Kiilakoski, Tomi (2014) Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Koulutusjärjestelmässä annettava taide- ja kulttuurikasvatus, taide- ja taitoaineiden opetus ja taiteen perusopetus perustuvat siihen, että esteettinen hahmotus ja luova ilmaisu ovat keskeinen osa ihmisyyttä. Tähän liittyvät taidot ovat tärkeitä myös tieto- ja osaamisyhteiskunnassa, ja siksi ne tulee huomioida koulutusta kehitettäessä. Näitä taitoja voidaan edistää myös koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastustoiminnan puitteissa. Taiteen perusopetuksen saatavuutta alueellisesti, eri väestöryhmiä ja molempia kansalliskieliä sekä eri taiteen aloja koskien on tuettava.

Taide- ja kulttuurikasvatus on merkityksellistä kaikilla opiskelutasoilla, mutta erityisesti lasten ja nuorten opetuksessa se tukee itseilmaisun, tunnekasvatuksen ja itsetuntemuksen kehittymistä. Siksi on valitettavaa, että taide- ja käsityöaineiden opetusta on vähennetty peruskoulun opetussuunnitelmassa, ja esimerkiksi lukioissa niiden opiskelu on vähentynyt uudistuneiden korkeakoulujen sisäänpääsyaatimusten muututtua.

Taide- ja käsityöaineiden lisääminen kautta perusopetuksen palvelisi myös selonteon alkupuolella mainittua tavoitetta, jossa hyvinvointi on edellytys osaamisen kehittymiselle.

On hyvä, että selontekoon on sisällytetty suunnitelmaa harrastustoiminnan järjestämisestä koulupäivän yhteydessä. Toisaalta kuitenkin nuorten omaehtoiselle, ei-aikuisvetoiselle harrastamiselle on tärkeää myös jättää tilaa.

Olkkonen, Satu & Vilmilä, Fanny (2016): Näkökulma 17: Taimikon kasvua ei voi loputtomiin kiihdyttää - Miten käy lasten ja nuorten kulttuurin? Nuoruus hallitusohjelmassa –kirjoitussarja.
<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma17>

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Opintotukea kehitetään yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi. Riittävällä opintotuella mahdollistetaan päätoiminen opiskelu ja tutkinnon suorittaminen määräajassa. Opintotuen kehittämistyössä huomioidaan myös sosiaaliturvauudistuksen tavoitteet.

Toimenpiteet:

Opintotukikuukausien määrän lisäämisen ja opintolainahyvityksen ehtojen joustavoittamisen edellytyksiä selvitetään jatkuvan oppimisen edistämiseksi.

Kommentti:

Opintotukikuukausien määrä on nykyisellään niin tiukasti rajattu, että kesken opintojen opintosuuntaa vaihtavien opiskelijoiden on vaikea saada tukikuukausia riittämään uusien opintojen viimeistelyä varten. Tällöin he joutuvat ottamaan vastaan töitä usein juuri opintojen ratkaisevassa ja työläässä vaiheessa. Onkin tärkeää, että opintotukikuukausien määrää voidaan tarvittaessa lisätä. Opiskelijoiden tulisi voida mahdollisimman joustavasti vaihtaa opintosuuntaa ja opintotuen tulisi olla mukana mahdollistamassa sitä.

Tukikuukausien määrä ei saisi myöskään nykyisessä määrin kaventaa nuorten mahdollisuuksia laajentaa opiskeluaan horisontaalisesti. Erilaisten opintojen yhdistäminen ja laaja-alainen opiskelu voivat mahdollistaa uusien näkökulmien ja innovaatioiden syntymistä.